



HRVATSKA
GOSPODARSKA
KOMORA

PROCJENE KRETANJA HRVATSKOGA GOSPODARS- TVA U OVOJ I IDUĆOJ GODINI

- Uvodno
- Osnovni trendovi i usporedba procjena
- Zaključno



IZDAVAČ

Hrvatska gospodarska komora

ZA IZDAVAČA

dr. sc. Luka Burilović

PRIPREMIO

Sektor za financijske institucije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

tel.: +385 (0)1 4828 373

fax.: +385 (0)1 4561 535

e-mail: makroekonomija@hgk.hr

web: hgk.hr

Zagreb, svibanj 2020.

SADRŽAJ

UVODNO	4
OSNOVNI TRENDVI I USPOREDBA RAZLIČITIH PROCJENA	5
UTJECAJ STRUKTURE GOSPODARSTVA NA PROCJENE KRETANJA BDP-a	6
USPOREDBA HRVATSKE I ZEMALJA EU10	7
ZAKLJUČNO	10

UVODNO

Procjene kretanja gospodarstva bilo koje zemlje bitne su iz više perspektiva. Prije svega, nacionalne procjene su temelj vođenja dobre fiskalne politike, a procjene međunarodnih institucija su važan pokazatelj percepcije pojedine zemlje i njezine ekonomske politike u inozemstvu. S obzirom na to, procjene kretanja gospodarstva u tekućoj i narednim godinama bitna su smjernica za poduzetnike i investitore te u znatnoj mjeri mogu određivati daljnji tijek gospodarskih aktivnosti.

Međutim, sve su procjene u ekonomiji prilično nezahvalne, što se posljednjih godina naročito pokazalo u razdoblju globalne recesije i ponovo se pokazuje u aktualnom razdoblju globalne pandemije izazvane širenjem koronavirusa. Primjerice, Europska komisija je prije samo šest mjeseci procjenjivala rast Europske unije u ovoj godini na 1,4%, da bi početkom svibnja tu procjenu izmijenila na čak -7,4%. Po takvoj se promjeni nije razlikovala od drugih institucija s obzirom na snažan i iznenađan negativan utjecaj pandemije na globalno gospodarstvo, pri čemu se mora naglasiti da su daljnji tijek pandemije i njezine posljedice i nadalje velika nepoznanica. Stoga se većina procjena temelji na pretpostavci da će se širenje virusa prema kraju godine zaustaviti te da u idućoj godini neće biti novog vala pandemije. Pojedine institucije ipak ostavljaju prostora i za drugačije scenarije, pa su napravljene i verzije manje optimističnih procjena.

OSNOVNI TRENDVI I USPOREDBA RAZLIČITIH PROCJENA

Za Hrvatsku su najbitnije procjene Ministarstva financija koje su temelj za provedbu ekonomske politike, ali bitne su i procjene međunarodnih institucija upravo zbog percepcije Hrvatske i te ekonomske politike u inozemstvu. Pritom su u novonastaloj situaciji procjene za ovu i narednu godinu snažno povezane s procjenama za globalno gospodarstvo i gospodarstvo EU, pri čemu se u ovoj godini očekuje znatniji pad globalnog BDP-a, a u idućoj godini njegov oporavak, ali obuhvaćaju i specifičnosti Hrvatske. Prije svega, strukturu gospodarstva te sposobnost oporavka od prisutne krize.

Osim procjena BDP-a, pojedine su institucije objavile i svoje procjene drugih makroekonomskih pokazatelja koje su one snažno povezane s kretanjem BDP-a. Odnosno, na globalnoj se razini očekuju, a već su i prisutni, negativni trendovi u kretanju zaposlenosti, proračunskih prihoda, salda proračuna, kao posljedica toga i rasta javnog duga. Hrvatska se ne izdvaja po takvim očekivanjima pa bi kod svih tih pokazatelja u ovoj godini trebalo doći do osjetnog pogoršanja u odnosu na 2019. godinu.

Procjene osnovnih makroekonomskih pokazatelja za Hrvatsku po različitim izvorima

	Ministarstvo financija			Europska komisija			MMF			EBRD			Svjetska banka		
	2019.	2020.p	2021.p	2019.	2020.p	2021.p	2019.	2020.p	2021.p	2019.	2020.p	2021.p	2019.	2020.p	2021.p
Realna stopa rasta BDP-a, %	2,9	-9,4	6,1	2,9	-9,1	7,5	2,9	-9,0	4,0	2,9	-7,0	6,0	2,9	-6,2	4,6
Anketna stopa nezaposlenosti, %	6,6	9,5	9,0	6,6	10,2	7,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Promjena broja zaposlenih, %	1,4	-3,3	1,5	1,4	-3,9	3,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo opće države, % BDP-a	0,4	-6,8	-2,4	0,4	-7,1	-2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Javni dug, % BDP-a	73,2	86,7	83,2	73,2	88,6	83,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Izvor: Mfin, EK, MMF, EBRD, WB; obrada: HGK

Procjene domaćih i inozemnih institucija temelje se na istim raspoloživim podacima, pri čemu je bitno naglasiti da je već duži niz godina prisutno usklađivanje statističkih podataka sa statistikom EU, što je u potpunosti dovelo do usporedivih podataka. Stoga je moguće uspoređivati i procjene različitih institucija (posebno europskih) i Hrvatsku s drugim zemljama, posebno članicama EU.

Raspoložive procjene pokazuju da je prisutna velika usklađenost procjena za Hrvatsku oko snažnog pada BDP-a u ovoj godini te relativno snažnog oporavka u idućoj godini. Pritom je Svjetska banka, koja je prva objavila svoje procjene početkom travnja, s procjenom pada od „samo“ -6,2% u ovoj godini, najoptimističnija, a Ministarstvo financija, s procjenom od -9,4%, najpesimističnije. Kada se promatra približan prosjek procjena, čini se da bi pad BDP-a u ovoj godini mogao iznositi oko 9%, a da bi u idućoj godini oporavak BDP-a trebao iznositi oko 6%. Što se tiče ostalih procjena; promjene broja zaposlenih, salda opće države i rasta javnog duga, procjene Ministarstva financija tek u manjoj mjeri odstupaju od procjena Europske komisije, odnosno može se reći da ih te procjene potvrđuju. Nažalost, i iz jednih i iz drugih može se iščitati da oporavak u 2021. godini neće biti dovoljan da bi nadoknadio gubitke iz ove godine, pa bi realna razina BDP-a i zaposlenosti u idućoj

godini i dalje trebala biti na razini nižoj nego u prošloj. Takva kretanja i visoki troškovi mjera pomoći gospodarstvu negativno će utjecati i na javne financije, pa bi i razina javnog duga na kraju 2021. trebala biti oko deset postotnih bodova viša nego na kraju prošle godine.

UTJECAJ STRUKTURE GOSPODARSTVA NA PROCJENE KRETANJA BDP-A

Većina institucija, a posebno Europska komisija, ističe da je Hrvatska ovu krizu dočekala u boljoj situaciji nego globalnu krizu 2009. godine. Ponajprije se to odnosi na trendove u javnim financijama, znatno nižu stopu nezaposlenosti, ali i na članstvo u Europskoj uniji sa svim njegovim prednostima. S druge strane, sve institucije kao najveći problem vide velik utjecaj turističkih ostvarenja na kretanje gospodarstva, što je osnovni uzrok procjene visokog pada BDP-a u ovoj godini.

Udio smještaja i usluživanja hrane u BDV-u, robnog izvoza u strukturi BDP-a i procjene BDP-a u 2020.

Udio smještaja i posluživanja hrane u BDV-u, 2018., %*		Udio robnog izvoza u BDP-u, 2019., %		Procjenjena stopa pada BDP-a za 2020., %
EU27	2,9	EU27	35,4	EU27 -7,4
Cipar	7,2	Cipar	13,8	Grčka -9,7
Grčka	6,8	Grčka	19,9	Italija -9,5
Hrvatska	6,6	Francuska	22,1	Španjolska -9,4
Španjolska	6,2	Španjolska	23,6	Hrvatska -9,1
Portugal	6,0	Hrvatska	23,8	Francuska -8,2
Austrija	5,3	Italija	25,5	Irska -7,9
Malta	5,1	Malta	25,9	Litva -7,9
Italija	3,9	Finska	27,0	Cipar -7,4
Francuska	2,9	Portugal	27,4	Belgija -7,2
Bugarska	2,7	Rumunjska	28,2	Bugarska -7,2
Slovenija	2,5	Luksemburg	31,5	Latvija -7,0
Nizozemska	2,1	Švedska	32,9	Slovenija -7,0
Rumunjska	2,1	Danska	34,4	Mađarska -7,0
Češka	2,1	Njemačka	38,1	Estonija -6,9
Estonija	2,0	Austrija	38,9	Nizozemska -6,8
Latvija	1,9	Latvija	41,4	Portugal -6,8
Mađarska	1,9	Poljska	43,5	Slovačka -6,7
Belgija	1,9	Estonija	47,4	Njemačka -6,5
Finska	1,8	Bugarska	48,0	Finska -6,3
Litva	1,8	Litva	53,7	Češka -6,2
Irska	1,8	Belgija	58,9	Švedska -6,1
Švedska	1,7	Nizozemska	61,0	Rumunjska -6,0
Danska	1,7	Češka	63,2	Danska -5,9
Luksemburg	1,7	Mađarska	64,6	Malta -5,8
Njemačka	1,6	Irska	65,4	Austrija -5,5
Slovačka	1,5	Slovenija	66,8	Luxemburg -5,4
Poljska	1,3	Slovačka	81,9	Poljska -4,3

*podaci za Grčku i Hrvatsku su za 2017. godinu

Izvor: EK, Eurostat; obrada: HGK

Izraženiji problem takve strukture gospodarstva Hrvatska dijeli s još nekoliko članica EU. Naime, premda se kod donošenja procjena promatraju sve specifičnosti pojedinih zemalja, vidljivo je da postoji znatna korelacija između visokih udjela turizma u gospodarstvu (za Hrvatsku se ukupan efekt turizma procjenjuje na oko 20% BDP-a), nižeg udjela robnog izvoza (koji je dijelom posljedica višeg udjela izvoza usluga, ali ne postoji čvrsta veza) te procjene izraženijeg pada BDP-a u ovoj godini. Točnije, radi se o zemljama koje znatno smanjenje prihoda od turizma neće moći nadoknaditi inozemnom potražnjom za njihovim robama, a među takvim se zemljama uz Hrvatsku najviše ističu Cipar, Grčka i Španjolska. Stoga procjene za ove zemlje snažno ovise o procjenama oporavka turističkih putovanja na globalnoj razini, pa se tako može naglasiti da je kod procjena za Hrvatsku EBRD, koji je posljednji objavio svoje procjene, nešto optimističniji kada je riječ o ovogodišnjim ostvarenjima u turizmu, zbog čega procjenjuje i nešto nižu stopu pada.

USPOREDBA HRVATSKE I ZEMALJA EU10

Premda se na temelju navedenih podataka može zaključiti da Hrvatska po strukturi gospodarstva znatno odstupa od zemalja EU10, zbog povijesnog nasljeđa često se uspoređuje upravo s tom grupom zemalja. Takva usporedba, nažalost, pokazuje da bi Hrvatska u usporedbi s EU10 prema prosjeku procjena tri međunarodne institucije trebala biti zemlja s najvećim padom BDP-a u ovoj godini. Pritom bi se prema procjenama Europske komisije trebala znatnije isticati po tom padu, dok bi prema procjenama EBRD-a stopu pada trebala dijeliti s Litvom i Latvijom. Međutim, kod procjena za iduću godinu, razlike su znatnije. Prema Europskoj komisiji, Hrvatska bi iduće godine trebala imati najveću stopu rasta, prema EBRD-u jednu od najviših, a prema MMF-u jednu od nižih. Treba se nadati da europske institucije bolje percipiraju stanje u Hrvatskoj, pri čemu bi utjecaj svakako trebao imati i proces pristupanja eurozoni, odnosno ispunjavanje pretpostavki za ulazak u Europski tečajni mehanizam (ERM II) te utjecaj tog procesa na percepciju investitora i kreditni rejting Hrvatske.

Procjene kretanja BDP-a za zemlje EU10 i Hrvatsku, %

	Europska komisija			EBRD			MMF		
	2019.	2020.p	2021.p	2019.	2020.p	2021.p	2019.	2020.p	2021.p
Hrvatska	2,9	-9,1	7,5	2,9	-7,0	6,0	2,9	-9,0	4,9
Litva	3,9	-7,9	7,4	3,9	-7,0	5,0	3,9	-8,1	8,2
Bugarska	3,4	-7,2	6,0	3,4	-5,0	4,0	3,4	-4,0	6,0
Latvija	2,2	-7,0	6,4	2,2	-7,0	5,0	2,2	-8,6	8,3
Mađarska	4,9	-7,0	6,0	4,9	-3,5	4,0	4,9	-3,1	4,2
Slovenija	2,4	-7,0	6,7	2,4	-5,5	5,0	2,4	-8,0	5,4
Estonija	4,3	-6,9	5,9	4,3	-6,0	7,0	4,3	-7,5	7,9
Slovačka	2,3	-6,7	6,6	2,3	-6,0	7,0	2,3	-6,2	5,0
Češka	2,6	-6,2	5,0	-	-	-	2,6	-6,5	7,5
Rumunjska	4,1	-6,0	4,2	4,1	-4,0	4,0	4,1	-5,0	3,9
Poljska	4,1	-4,3	4,1	4,1	-3,5	4,0	4,1	-4,6	4,2

Izvor: EK, EBRD, MMF; obrada: HGK

Ipak, i kada se promatraju procjene Europske komisije, odnosno najviši pad u 2020. u usporedbi sa zemljama EU10 te najviši rast u 2021. godini, pokazuje se da bi Hrvatska u 2021. godini trebala biti na najnižoj realnoj razini BDP-a u odnosu na 2019. godinu. Razlike nisu velike, odnosno Hrvatska bi trebala ostvariti 2,3% manji BDP, iduća, Rumunjska 2,1% manji, a prosjek zemalja EU10 trebao bi biti 1,2% manji BDP, ali to ipak pokazuje nešto lošiju poziciju u odnosu na ove zemlje usporedivih značajki.

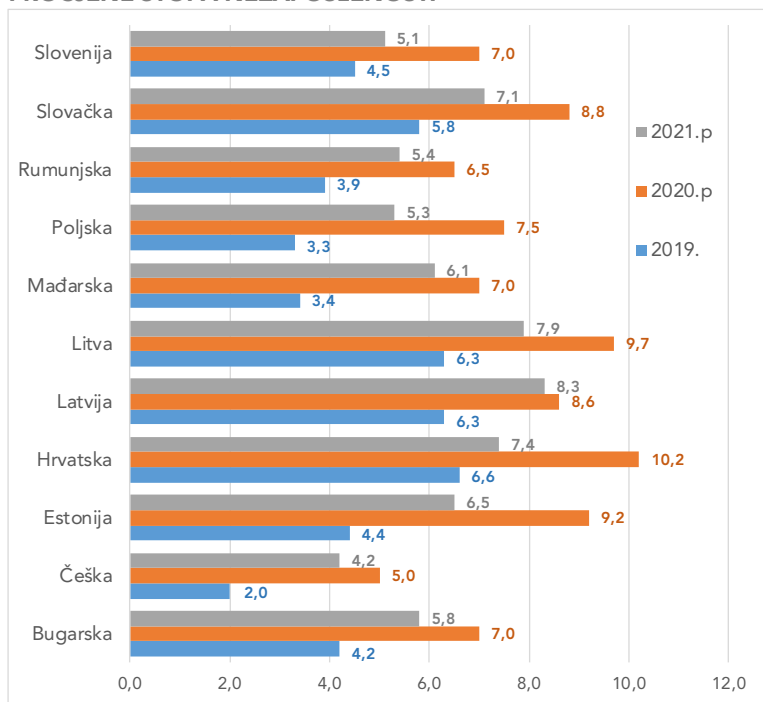
Procjene Europske komisije za zemlje EU10 i Hrvatsku, %

	Stopa nezaposlenosti			Promjena broja zaposlenih			Saldo opće države, % BDP-a			Udio javnog duga u BDP-u		
	2019.	2020.p	2021.p	2019.	2020.p	2021.p	2019.	2020.p	2021.p	2019.	2020.p	2021.p
Bugarska	4,2	7,0	5,8	0,3	-2,5	0,5	2,1	-2,8	-1,8	20,4	25,5	25,4
Češka	2,0	5,0	4,2	0,7	-3,1	0,8	0,3	-6,7	-4,0	30,8	38,7	39,9
Estonija	4,4	9,2	6,5	1,3	-5,7	3,7	-0,3	-8,3	-3,4	8,4	20,7	22,6
Hrvatska	6,6	10,2	7,4	1,4	-3,9	3,0	0,4	-7,1	-2,2	73,2	88,6	83,4
Latvija	6,3	8,6	8,3	-0,1	-2,6	0,9	-0,2	-7,3	-4,5	36,9	43,1	43,7
Litva	6,3	9,7	7,9	0,5	-3,5	2,0	0,3	-6,9	-2,7	36,3	48,5	48,4
Mađarska	3,4	7,0	6,1	1,7	-3,8	1,1	-1,0	-5,2	-4,0	66,3	75,0	73,5
Poljska	3,3	7,5	5,3	-0,2	-4,5	2,2	-0,7	-9,5	-3,8	46,0	58,5	58,3
Rumunjska	3,9	6,5	5,4	-0,1	-2,5	0,6	-4,3	-9,2	-11,4	35,2	46,2	54,7
Slovačka	5,8	8,8	7,1	1,2	-3,4	2,0	-1,3	-8,5	-4,2	48,0	59,5	59,9
Slovenija	4,5	7,0	5,1	2,4	-2,7	2,0	0,5	-7,2	-2,1	66,1	83,7	79,9

Izvor: EK; obrada: HGK

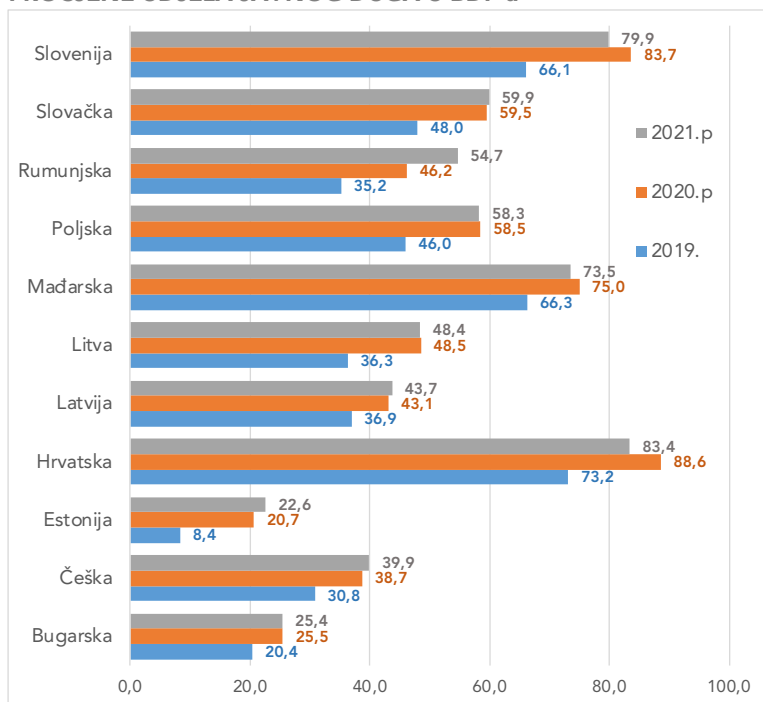
Uspoređivati se mogu i procjene drugih pokazatelja, a one pokazuju da bi globalna pandemija trebala imati manji utjecaj na tržište rada u Hrvatskoj nego u zemljama EU10, uz drugi najmanji rast stope nezaposlenosti u usporedbi 2021. i 2019. godine te drugi najmanji pad broja zaposlenih (nakon Slovenije). To se u velikoj mjeri može pripisati provedenim mjerama za očuvanje radnih mjesta. Unatoč tim i ostalim mjerama, Hrvatska bi u usporedbi sa zemljama EU10 u ovoj i idućoj godini ukupno trebala imati jedan od manjih proračunskih deficita. Točnije, Hrvatska bi trebala ostvariti ukupan dvogodišnji deficit od 9,3% BDP-a, dok bi prosjek zemalja EU10 prema procjenama Europske komisije trebao dosegnuti 11,4% BDP-a, a u Rumunjskoj čak 20,6% BDP-a. Stoga bi i rast udjela javnog duga u BDP-u u Hrvatskoj trebao biti manje izražen nego u zemljama EU10, odnosno udio javnog duga u BDP-u bi u Hrvatskoj u 2021. godini trebao biti 10,2 postotna boda veći nego u 2019., a prosječno povećanje zemalja EU10 trebalo bi iznositi 11,2 postotna boda. Pritom se očekuju velike razlike među tim zemljama, pa bi se udio duga Bugarske trebao povećati „samo“ 5,0 postotnih bodova, a Rumunjske čak 19,5 postotnih bodova. Tu činjenicu svakako treba uzeti u obzir pri usporedbi BDP-a jer rast duga, sa svim svojim negativnim posljedicama, može dati znatan poticaj rastu BDP-a, što je Hrvatska već osjetila u dobrom razdoblju od 2000. do 2008., a potom i tijekom šest narednih godina krize.

PROCJENE STOPA NEZAPOSLENOSTI



Izvor: Europska komisija; obrada: HGK

PROCJENE UDJELA JAVNOG DUGA U BDP-u



Izvor: Europska komisija; obrada: HGK

ZAKLJUČNO

Nova kriza izazvana širenjem koronavirusa još jednom pokazuje snagu globalnih procesa. Globalno je i širenje virusa i njegove ekonomske posljedice. Hrvatska nije izuzeta od takvog scenarija, što će u kombinaciji s postojećom strukturom gospodarstva dovesti do relativno visokog pada BDP-a u ovoj godini. Na osjetljivost strukture gospodarstva, u kojem velik utjecaj imaju turistička ostvarenja, upozorava se već godinama, ali Hrvatska po tome nije usamljena ni na globalnoj razini, a niti među članicama EU. Stoga se po različitim procjenama Hrvatska bitnije ne izdvaja od drugih zemalja, pa tako ni od zemalja EU10 s kojima dijeli fazu tranzicije i kasnijeg pristupanja EU. Također treba napomenuti da zdravstveni sustavi svih zemalja nisu jednako pogođeni pandemijom, a Hrvatska je u znatnoj mjeri i zbog na vrijeme provedenih mjera zaštite, jedna od zemalja u kojima su širenje virusa i njegove izravne posljedice bili manji. To je omogućilo popuštanje preventivnih mjera, pa čak i dolazak prvih turista na Jadran već sredinom svibnja. Ipak, u konačnici će ostvarivanje svih izloženih procjena, odnosno kretanje gospodarstva i pojedinih pokazatelja najviše ovisiti o daljnjem širenju koronavirusa i u ovoj i u narednim godinama, ali i sposobnosti prilagodbe gospodarstva na novonastale uvjete.

KRATICE

HGK	Hrvatska gospodarska komora
BDP	Bruto domaći proizvod
BDV	Bruto dodana vrijednost
EU	Europska unija
EU27	Europska unija
EU10	Deset zemalja srednje i istočne Europe
EBRD	Europska banka za obnovu i razvoj
MMF	Međunarodni monetarni fond

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovoran HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama što potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija te o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drukčije reproducirati bez navođenja izvora.

